Rekabet Kurulu Yeniden Sat?? Fiyat?n?n Belirlenmesinde Etki Temelli Analize Yönelimin Sinyallerini Veriyor

26 Nis 2016

Tarihsel olarak bak?ld???nda, Türkiye, yeniden sat?? fiyat?n?n belirlenmesini ("**YSFB**") aç?k-aleni (hardcore) dikey s?n?rlamalardan biri olarak karakterize eden rekabet hukuku rejimleri aras?nda yer almaktad?r. Geçmi?te, Rekabet Kurulu'nun (**"Kurul"**) YSFB tespit etti?i dosyalarda önemli say?labilecek mebla?larda idari para cezalar?na hükmetti?i örneklere rastlamak mümkündür. Ancak, Kurul, son y?llarda YSFB'ye kar?? yakla??m?nda de?i?im sinyalleri vermekte ve konuya etki temelli yakla?arak daha esnek bir duru? sergilemektedir. Kurul, son dönem kararlar?nda YSFB içeren dikey ili?kiler için do?rudan bir ihlal sonucuna ula?maktan ziyade bu ili?kiler için bile bireysel muafiyet analizinin yap?labilece?ini belirtmeye ba?lam??t?r.

YSFB, Türk hukukunda 4054 say?l? Rekabetin Korunmas? Hakk?nda Kanun'un ("**4054 say?l? Kanun"**) 4. maddesi (mehaz mevzuat olan Avrupa Birli?inin ??leyi?i Hakk?nda Anla?ma'n?n ("**AB?HA**") 101. maddesi ile benzerlik gösteren) alt?ndaki s?n?rlama kapsam?nda de?erlendirilmektedir. Kurul'un YSFB konusunda bugüne kadarki yakla??m?n? gösteren birçok örnek bulmak mümkündür. Bu konudaki en güncel örnek, 2012 y?l?nda tüketici elektroni?i sektöründe faaliyet gösteren bir te?ebbüs aleyhine yakla??k 1 milyon TL tutar?nda idari para cezas?na hükmetti?i dosyad?r.

Kurul her ne kadar YSFB için bireysel muafiyet analizi yap?labilece?ini belirtmekteyse de henüz YSFB için bireysel muafiyet (AB?HA madde 101(3)'e benzer ?ekilde) tan?m?? oldu?u bir örnek bulunmamaktad?r. Buna ra?men, Kurul'un bireysel muafiyetin bir seçenek olabilece?ini i?aret etmesi dahi konunun Kurul taraf?ndan daha farkl? görülmeye ba?land???na i?aret etmektedir. Kurul yak?n tarihli kararlar?nda, karara konu te?ebbüslerin baz? uygulamalar?n?n YSFB te?kil etti?ini tespit etmi? olmas?na ra?men bu te?ebbüsleri YSFB faaliyetlerinin durdurulmas? konusunda uyarmakla yetinmi?tir. Kurul'u, bu kararlarda te?ebbüslere uyar? yaz?lar? göndermeye iten husus, YSFB'nin ilgili piyasalar üzerindeki etkilerinin s?n?rl? oldu?unun tespit edilmesidir.

Kurul'un Mars Sinema hakk?ndaki güncel karar?, Kurul'un de?i?en yakla??m?n? gösteren zincirdeki son halkad?r.

Mars Sinema Karar? *(20 Kas?m 2015, 15-41/682-243 say?l?)*

Mars Sinema, Türkiye'deki en büyük sinema zincirlerinden biridir. Mars Sinema'n?n i? modeli, Mars Sinema'n?n kendi i?letti?i sinemalar ve franchise anla?malar? kapsam?nda i?letilen sinemalar olmak üzere ikili bir yap?ya sahiptir.

Kurul, Mars Sinema'n?n franchise anla?malar? ile bilet fiyatlar?n? ve sinemalarda sunulan kafe hizmetlerinin fiyatlar?n? tespit etti?ine yönelik olarak yap?lan ?ikâyet üzerine ön ara?t?rma yapm??t?r. Yap?lan yerinde incelemeler sonucunda elde edilen belgelerden Mars Sinema'n?n birçok franchise anla?mas?n?n sona ermi? oldu?u ve sadece iki anla?man?n yürürlükte oldu?u anla??lm??t?r.

Franchise Alanlar?n Durumu

Mars Sinema, franchise anla?malar?n?n kontrol de?i?ikli?ine neden oldu?unu ve bu nedenle sinema salonlar?n?n kontrolünün (tek ba??na veya ortak kontrol) Mars Sinema'da oldu?unu ve buna ba?l? olarak da Mars Sinema ve

muhataplar? aras?nda bu sözle?melere dayal? dikey ili?kinin mevcut olmad???n? ileri sürmü?tür.

Bu argüman kar??s?nda Kurul, Dikey Anla?malara ?li?kin K?lavuz'a at?f yaparak franchise ili?kisinin niteli?ini ortaya koymu?tur. Buna göre; *"Franchise anla?malar?, mallar?n veya hizmetlerin da??t?m?nda kullan?lacak olan, özellikle marka, i?aret gibi fikri haklarla ve know-how'la ilgili lisanslar içerirler. Fikri hak ve know-how lisanslar?na ek olarak franchise veren genellikle sözle?me süresinde franchise alana ticari ve teknik yard?m sa?lar. Lisanslar ve yard?mlar franchise paketinde i? metodunun tamamlay?c?s? parçalar?d?r. Bu unsurlar kar??l???nda franchise alan taraf?ndan franchise verene bir franchise ücreti ödenir.".*

Bu aç?klamalar ?????nda, Kurul, karar konusu ili?ki aç?s?ndan Mars Sinema'n?n franchise veren olarak nitelendirilmesine karar vermi?tir. Zira, franchise anla?malar?, ticari ve teknik yard?ma ili?kin hükümler içermenin yan? s?ra Mars Sinema'ya lisans ücreti ödemelerinin yap?lmas?n? da öngörmektedir. Kurul ayr?ca franchise anla?malar?n?n, franchise sistemi ve kat?l?mc?lar? üzerinde sistemin kalite düzeyini kal?c? k?lmak ad?na k?smen kontrol gerektirdi?ini kabul etmi?tir.

Ayr?ca Kurul, franchise alanlar?n kendi sermayelerini kullanmakta olduklar?na da (ba?ka bir deyi?le sinema salonlar?na dair bütün yat?r?mlar franchise alanlar taraf?ndan yap?lm??t?r) dikkat çekerek Mars Sinema'n?n sinemalar üzerinde kontrolü olmad???na karar vermi?tir. Bu karara var?rken Kurul "Birle?me ve Devralma Say?lan Haller ve Kontrol Kavram? Hakk?nda K?lavuz"a at?fta bulunmu?tur. K?lavuza göre: "*Yukar?daki aç?klamalar çerçevesinde franchising anla?malar?n?n normalde franchise verene, franchise alan?n i?i üzerinde kontrol sa?lamad??? söylenebilecektir. Varl?klar?n esasl? k?sm? franchise verene ait olsa dahi, franchise alan genellikle bu kaynaklar? kendi hesab?na kullanmaktad?r.".*

Bu sebeple, Kurul karara konu ili?kiyi bir dikey ili?ki olarak nitelendirmi? ve 4054 say?l? Kanun'un 4. maddesi kapsam?nda incelemi?tir.

Dikey K?s?tlamalar

Kurul, karara konu ili?kiyi dikey ili?ki olarak karakterize ettikten sonra bu ili?kide rekabeti k?s?tlay?c? olabilecek hususlar? incelemeye geçmi?tir. Bu kapsamda, Kurul'un, franchise anla?malar? sayesinde franchise alanlar?n sinema biletleri ve kafe hizmetleri için fiyatlar?n?n ve promosyonlar?n?n Mars Sinema taraf?ndan belirlendi?ine kanaat getirdi?i görülmektedir. Karar metninden anla??ld??? üzere, uygulamada Mars Sinema'n?n kulland??? yaz?l?m ile franchise alanlar?n de?i?tirmesi mümkün olamayacak ?ekilde bilet ve kafe hizmetlerine ili?kin fiyatlar?n sisteme yüklendi?i anla??lmaktad?r.

Kararda Kurul, dikey fiyat k?s?tlamalar?n?n, marka içi rekabet üzerindeki olumsuz etkileri ve tedarikçiler aras?nda yatay i?birli?ini kolayla?t?rabilmesi gibi rekabete olumsuz etkileri olabilece?ini belirtmi?tir.

Bunlar?n yan? s?ra, Kurul, ayr?ca dikey fiyat k?s?tlamalar?n?n tüketici refah?n? artt?rabilecek potansiyel olumlu etkilerine de yer vermi?tir:

- Rekabetçi bir pazar yap?s?nda pazara yeni bir ürün sunulmas? durumunda yeniden sat?? fiyat? belirlenmesinin, ürünün pazarda yer edinmesi sürecinde da??t?c?lar?n ürünün tan?t?m? ve sat???na yönelik çal??malar?n? te?vik ederek ürüne olan talebi artt?rmak suretiyle tüketici faydas? yaratabilmesi söz konusu olabilecektir.
- Yeniden sat?? fiyat? belirlenmesinin, bir franchise ya da tek bir da??t?m format?na dayanan benzeri bir da??t?m sisteminde uygulanacak k?sa dönemli (2 ilâ 6 haftaya kadar) indirimli fiyat kampanyalar? yoluyla tüketici faydas? yaratabilmesi söz konusu olabilecektir.
- Yeniden sat?? fiyat? belirlenmesinin, (sa?layaca?? ekstra marj dolay?s?yla) perakendecileri sat?? öncesi ek hizmetler sunmaya te?vik ederek da??t?c? seviyesinde bedavac?l?k sorununu engelleyerek tüketici faydas? yaratabilmesi söz konusu olabilecektir.

Ancak Kurul, söz konusu dikey anla?malar?n bahsi geçen etkinlikleri do?urmamas? sebebiyle Mars Sinema'ya bireysel muafiyet tan?mam??t?r.

Kurul, dikey s?n?rlamalar?n her bir somut olayda, farkl? pazar dinamikleri göz önünde tutularak incelenmesi gerekti?ini vurgulam??t?r. Bu kapsamda dikkate al?nabilecek hususlar? a?a??daki ?ekilde özetlemek mümkündür.

- ?lgili piyasan?n rekabetçi yap?s?,
- Dikey s?n?rlamalar?n rekabete etkisi,
- Tedarikçi ve distribütörün piyasadaki konumlar?,
- Marka için rekabetin boyutu,
- Tedarikçi ve rakiplerinin piyasadaki konumlar?,
- Uygulaman?n pazardaki yayg?nl???,
- Dikey s?n?rlamalar?n süresi.

Bu ba?l?klar? ortaya koyduktan sonra Kurul, Mars Sinema'n?n Türkiye'de 73 sinema salonu i?letti?ini ve bunlardan sadece ikisinin franchise anla?mas? ile i?letildi?ini belirtmi?tir. Buradan hareketle, Mars Sinema'n?n piyasa gücüne ra?men, franchise anla?malar? portföyünün sadece küçük bir k?sm?n? olu?turdu?u sonucuna ula?mak mümkündür. Bu do?rultuda Kurul, Mars Sinema'n?n franchise anla?malar?nda görülen dikey fiyat s?n?rlamalar?n?n sadece Ankara ve Antalya'da (franchise anla?mas?na konu olan sinema salonlar?n?n bulundu?u yerler) 2014'ten beri etkili oldu?una vurgu yaparak k?s?tlamalar?n piyasadaki etkilerinin çok s?n?rl? ve k?sa oldu?unu de?erlendirmi?tir.

Bütün bu de?erlendirmelerin ard?ndan Kurul, Mars Sinema'n?n 90 gün içerisinde fiyat belirleme politikas?n? sonland?rmas? halinde, dikey fiyat s?n?rlamalar?na ili?kin tam te?ekküllü bir soru?turma ba?lat?lmas?na gerek olmad???na hükmetmi?tir.

Sonuç

YSFB, karakteristik olarak Türkiye'deki hardcore dikey s?n?rlamalardan biri olarak görülmekteydi; ancak birçok modern rekabet hukuku otoritesi ile birlikte, Kurul dikey fiyat s?n?rlamalar?na kar?? daha etki odakl? bir yakla??m benimsemekte oldu?unun sinyallerini vermektedir. YSBF'ye ili?kin olarak halen hiçbir dosyada bireysel muafiyet tan?nm??sa da güncel kararlar Türkiye'deki dikey fiyat s?n?rlamalar?na kar?? tutumun de?i?iminin habercisi olarak görülebilir.